

Mitul amestecului rusesc

În România, alegerile prezidențiale au fost anulate. Se presupune că au fost manipulate de Kremlin. Sau oare clasa politică din București și-a jucat greșit cărțile și acum caută un vinovat? De Michael Martens, Viena

Primăvara aceasta – o dată exactă încă nu a fost stabilită – va fi ales un nou șef de stat în România. Mandatul actualului președinte Klaus Iohannis ar fi trebuit să se încheie la sfârșitul anului 2024. Cu toate acestea, din cauza alegerilor prezidențiale controversate din noiembrie, anulate ulterior de Curtea Constituțională, cetățenii cu drept de vot vor fi nevoiți să se prezinte din nou la urne.

La 24 noiembrie, spre surprinderea generală, Călin Georgescu, un extremist de dreapta și cunoscut adept al teoriilor conspirației, a obținut cele mai multe voturi, deși nu apărea în fruntea niciunui sondaj de opinie. Pe locul doi s-a clasat Elena Lasconi, lidera Uniunii Salvați România (USR), o formațiune politică pro-reformă și anti-corupție. Marcel Ciolacu, premierul și candidatul Partidului Social Democrat (PSD), formațiune aflată la guvernare, nu a reușit să intre în turul doi al alegerilor, un eșec major pentru PSD, care este obișnuită să câștige.

Potrivit Curții Constituționale, Consiliului Suprem de Apărare a Țării condus de Iohannis și PSD, rezultatele alegerilor au fost influențate masiv de o campanie orchestrată de Rusia pe platforma TikTok. Totuși, există opinii conform cărora PSD ar fi dorit încă de la început să împingă în turul doi un candidat extremist, presupunând că propriul lor candidat ar avea un avantaj clar împotriva unui astfel de adversar în fața electoratului. Această strategie ar fi eșuat deoarece PSD a subestimat nemulțumirea populației față de forțele politice tradiționale.

Aceste speculații alimentează un sentiment de neîncredere generală. În ultimele săptămâni, în România s-a conturat tot mai clar suspiciunea că clasa politică de la București a folosit pretextul interferenței ruse pentru a masca propriile eșecuri și a justifica anularea unor alegeri al căror rezultat nu a fost pe placul celor aflați la putere. Un alt aspect controversat este faptul că, deși la alegerile prezidențiale s-au semnalat presupuse manipulări rusești, la alegerile parlamentare de o săptămână mai târziu, unde PSD a ieșit învingător, nu au fost raportate astfel de probleme. Ar trebui Kremlinul să-și fi mobilizat boții și trolii doar pentru alegerile prezidențiale, dar să nu-i fi folosit în alegerile parlamentare care au avut loc cu șapte zile mai târziu? Ar fi ciudat, mai ales că alegerile parlamentare erau cele mai importante dintre aceste voturi.

Acțiunile Curții Constituționale par, într-adevăr, a necesita explicații. După triumful electoral al lui Georgescu, aceasta a ordonat inițial o renumărare a tuturor voturilor în termen de 24 de ore. Acest termen a fost cel puțin neprofesionist, deoarece s-a dovedit logistic imposibil să se renumere peste nouă milioane de voturi într-o zi, cu secțiile de votare deja desființate. După ce și-a dat seama de acest lucru, Curtea a extins termenul cu câteva zile. Deși acum a reușit să renumere rezultatele din secțiile de votare interne, nu a reușit să facă la fel cu peste 600.000 de voturi din străinătate, unde candidații opoziției, Georgescu și Lasconi, obținuseră scoruri peste medie. Curtea Constituțională a declarat apoi, pe scurt, că voturile din străinătate nu contează oricum, deoarece neregulile raportate, care au

declanșat renumărarea, se refereau doar la câteva secții de votare interne. Dar atunci, de ce a fost ordonată o renumărare completă a tuturor voturilor?

Rămânând neclar, totuși, pe 2 decembrie, Curtea Constituțională a confirmat, după renumărarea parțială, rezultatele primei runde de alegeri – doar pentru ca, pe 6 decembrie, să anuleze întregul proces electoral. Ca justificare, s-a făcut acum referire la informații provenite de la Ministerul de Interne, serviciile secrete și din biroul Președintelui Iohannis, conform cărora întregul proces electoral fusese caracterizat de o lipsă de transparență, în special în ceea ce privește finanțarea campaniei electorale, precum și de amestecul unor „entități statale” străine.

La fel ca mulți alți oameni din România, Csongor Kuti se întreabă care a fost rolul serviciilor secrete românești în cursul oscilant și odiseic al Curții Constituționale: „Este inexplicabil și contrazice principiile statului de drept faptul că existența neregulilor și a acțiunilor ilegale, care au afectat întregul proces electoral, a fost comunicată Consiliului Suprem de Apărare a Țării abia după prima rundă de alegeri“, spune Kuti. De asemenea, este inexplicabil că Consiliul de Securitate condus de Iohannis a ieșit în public cu informațiile serviciilor abia după ce Curtea Constituțională declarase inițial rezultatele alegerilor ca fiind valide. Indiferent care au fost motivele – PSD și baronii săi puteau fi mulțumiți: alegerile, la care candidatul lor fusese respins, fuseseră anulate, calea fiind liberă pentru o nouă încercare de a prelua puterea. A fost probabil de ajutor faptul că PSD avea mulți cunoscuți tradiționali în rândurile Curții Constituționale, precum președintele Curții, Marian Enache. Juristul de 70 de ani a fost numit judecător constituțional în 2016 de Senat, camera secundă a parlamentului românesc, la propunerea PSD, pentru care anterior fusese deputat. Legăturile lui Enache merg însă și mai departe. Există un dosar de colaborator la Securitate, temutul serviciu secret al dictatorului comunist Nicolae Ceaușescu, împușcat în 1989. Dosarul în sine nu mai este de găsit în arhive, doar o notificare oficială despre acesta există.

Istoricul Mihai Demetriade, consilier științific al Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, a declarat într-un interviu acordat programului românesc de la „Radio Free Europe” că, bazându-se pe situația arhivelor, este sigur doar faptul că Enache a fost recrutat de Securitate ca informator. „Totuși, nu știm natura acestei recrutări, când și în ce context a avut loc.” De aceea, ar fi neetic să speculăm despre natura cooperării. Cu toate acestea, dacă un dosar a fost creat, cel puțin două condiții au fost îndeplinite: o recrutare de succes și unele rezultate ale cooperării, adică supravegherea altor persoane. Faptul că Enache a fost și consilier al fostului președinte Ion Iliescu la începutul anilor '90 se potrivește acestui profil biografic. Iliescu, fost aparatchik și primul președinte al României după căderea lui Ceaușescu, a facilitat infiltrarea vechilor rețele comuniste în noul stat. Biografiile care încep în jurul Securității și trec prin postcomuniști către poziții de putere în prezent, cum ar fi la Curtea Constituțională, nu sunt rare în România.

Este de asemenea straniu rolul Autorității Electorale Permanente din România și al liderului său, Toni Greblă. Candidatul care ulterior a câștigat alegerile, Georgescu, raportase autorității că nu a cheltuit deloc fonduri pentru campania sa electorală. Nu numai în lumina videoclipurilor produse cu el pe Tiktok era aceasta o afirmație îndoielnică. De asemenea, pliantele, calendarele și alte materiale cu chipul lui Georgescu nu s-ar fi imprimat singure și gratuit. Georgescu a reușit să treacă cu afirmația că nu a cheltuit niciun leu pentru campania sa doar pentru că Autoritatea Electorală Permanentă a ascuns aceste informații de presă și de public, conform jurnalistului român specializat pe finanțarea campaniilor electorale, Cristian Andrei. În timpul unei campanii electorale, autoritatea este de obicei obligată să publice săptămânal costurile de campanie ale candidaților, dar în ultimele două săptămâni înainte de ziua votului, aceasta nu s-a întâmplat. Abia după ziua alegerilor informațiile au fost

furnizate, astfel încât românii au aflat abia atunci că învingătorul lor în alegeri nu ar fi avut, chipurile, cheltuieli de campanie.

Este de asemenea straniu rolul Autorității Electorale Permanente din România și al liderului său, Toni Greblă. Că acesta a participat la sfârșitul anului 2022 la o petrecere privată cu oameni din cercul lui Georgescu, ridică întrebări. Conform documentelor publicate de Consiliul Suprem de Securitate, Georgescu a primit sute de mii de euro pentru campania electorală. Faptul că Autoritatea Electorală Permanentă a acceptat aparent fără verificare afirmația lui că nu a avut niciun buget de campanie indică „neglijențe grave în exercitarea atribuțiilor de control ale autorității“, conform unui comunicat al partidului anti-corupție USR. De aceea, trebuie să ne întrebăm ce încredere poate mai avea electoratul într-o instituție care nu intervine nici măcar atunci când un candidat îi raportează că campania sa se desfășoară fără costuri. USR a încercat deja vara trecută să-l destituie pe Greblă, implicat în numeroase scandaluri, considerându-l o „amenințare la adresa democrației“ în contextul alegerilor prezidențiale și parlamentare iminente. Trebuie să fie înlăturat pentru a nu exista îndoieli asupra rezultatelor alegerilor. Câteva săptămâni mai târziu, investigații jurnalistice au dezvăluit că Greblă își transferase ilegal un salariu suplimentar de 24.000 de euro. A recunoscut greșeala și a spus că va returna banii. Nu au existat alte consecințe. Greblă, fost judecător constituțional, este bine conectat. Partidul său politic este PSD, care l-a și nominalizat pentru funcția actuală. Se cunosc, se înțeleg.

Istoricul Oliver Jens Schmitt, care predă la Viena, amintește de asemenea cât de dezamăgită este populația de președinte Klaus Johannis. În străinătate, mai ales în Germania, mulți îl consideră încă un reformator în politica românească. Această reputație nu o mai are de mult în propria țară. „Johannis a condus campania din 2019 împotriva 'pestei roșii', cum era numită PSD-ul postcomunist. Abia reales, a coalitat cu acest partid și l-a readus la putere, eliminând în același timp forțele proeuropene de reformă din guvern“, spune Schmitt. Aceasta i-a costat simpatia stratului urban, dornic de reformă, care anterior i-a asigurat realegerea. „De asemenea, populația a fost indignată de stilul său de viață și de modul său de a-și pune în scenă domnia, cu tot fastul și luxul său“, adaugă Schmitt. Zborurile cu jete private costisitoare în jurul lumii, renovarea luxoasă a reședinței sale ca Președinte de Onoare, lipsa totală de transparență în gestionarea fondurilor publice nu sunt invenții ale fabricilor de troli rusești, ci realități românești. La acestea se adaugă candidatura sa la fel de neviabilă cât și încăpățânată pentru postul de Secretar General al NATO. „A guvernat detasat ca un monarh“, spune Schmitt.

De asemenea, istoricul pune multe întrebări: De ce a susținut Johannis inițial că nu există indicii de nereguli la alegerile prezidențiale, doar pentru a afirma câteva zile mai târziu contrariul? Cum este posibil ca serviciile să aibă cunoștințe despre activități străine periculoase legate de campania electorală, dar Consiliul Național de Securitate să fie informat – cel puțin oficial – abia după alegeri? Și cât de solide sunt dovezile unui rol decisiv rusesc? „Despre Rusia vorbește în principiu doar serviciul de informații externe, în termeni foarte generali“, rezumă Schmitt și sugerează: Fără sprijinul structurilor statale din România însăși, ascensiunea bruscă a lui Georgescu ar fi greu de imaginat. Schmitt sfătuiește să căutăm motivele succesului lui Georgescu nu doar în Rusia, ci și în România.

Rămâne neclar dacă Georgescu va putea candida din nou în alegerile reprogramate. Este sigur că în rândul populației românești s-a acumulat o mare furie. Mulți oameni simt că alegerile nu au fost anulate din cauza amestecului rusesc, ci pentru că rezultatul nu a fost pe placul celor de la putere în București. Indiciile sugerează că acest sentiment nu este înșelător.